

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 1 Jedinečnosť Písma

Základný text:

(Ž 119,105 SEkP) *Sviecou mojej nohe je tvoje slovo, svetlom môjmu chodníku.*

Ž 119 je najdlhšou kapitolou Biblie. Je to tzv. akrostický Žalm, tzn. že je štruktúrovaný podľa písmen hebrejskej abecedy do 22 strof., každá po osem riadkov, pričom každý riadok danej strofy začína rovnakým hebrejským písmenom (napr. v strofe *alef* začína každý verš písmenom *alef*, v strofe *bét* začína každý verš písmenom *bét*, atď.) Nejedná sa tu len o estetiku počutého slova, ale aj o vizuálnu estetiku čítaného slova. Veršom 105 začína nová sloha pod označením písmena *nún* (*ner-fragli*). Kľúčovým pojmom Ž 119 je slovo *tóra* (zákon), ktoré sa v tomto žalme nachádza najčastejšie "dvadsaťpäť krát"¹ a často sú používané aj synonymické výrazy a to slovo, právo, nariadenia, prikázania... Vo všetkých prípadoch je tu reč o Božom slove k človeku.

Svieca osvetľuje cestu len na niekoľko krokov dopredu, môže sa to zdať málo, ale v prípade absolútnej tmy je svieca záchranou, bez nej sa nepohneme, zvlášť ak sa nachádzame v neznámom prostredí. Chodník (hebr. *ntíva*) je to vychodená cestička, preto je jeden z možných prekladov aj "zvyk"². Tento verš teda hovorí o tom, že tak ako sa na malej vyšlapanej cestičke v noci nezaobídeme bez svetla, tak sa na ceste nášho života nezaobídeme bez Božieho slova. Netreba každý deň čítať siahodlhé biblické pasáže, ale je dobré sa vystaviť aspoň tomu slabému svetlu sviečky, stačí len zopár veršov, ale pravidelne. Vystavovať sa každodenne Božiemu slovu by pre nás malo byť tak samozrejmé, ako to, že po zotmení máme v aute zapnuté svetlá.

Strofa *nún* (vv. 105-112) je nárekom.³ Žalmista je pokorený a potrebuje oživenie (v. 107), jeho život je v ohrození (v. 109), bezbožníci mu prichystali osídlo (v. 110). Žalmista teda prechádza temným obdobím svojho života, ale Božie slovo je mu v tejto tme svetlom (v. 105), Božie slovo ho oživuje (v. 107), je mu dedičstvom a potešením srdca (v. 111). Božie slovo je tu teda charakterizované ako úľava v čase súženia.

Nedeľa: Slovo živého Boha

(Dt 32,45-47 SEkP) ⁴⁵*Keď Mojžiš dohovoril všetky tieto slová celému Izraelu, ⁴⁶povedal: Vezmite si k srdcu všetky tieto slová, ktoré vám dnes dávam na svedectvo a prikazujte svojim synom, aby zachovávali a uskutočňovali všetky slová tohto zákona. ⁴⁷Pre vás to nie je*

¹ ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3. str. 282.

² PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 108.

³ ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. str. 295.

prázdna reč, ale je to váš život a týmto slovom budete dlho žiť v krajine, do ktorej sa uberáte, aby ste ju zaujali, keď prejdete cez Jordán.

Tak ako Ž 119 je literárnym majstrovským dielom staroveku, podobne aj Mojžišova pieseň v Dt 32. "Pravidlá Talmudu vyžadujú, aby sa dve piesne v Pentateuchu (Ex 15 a Dt 32) písali odlišným spôsobom."⁴ Mení sa počet stĺpcov aj riadkov a text je odsadený od zvyšného textu. Estetika obsahová je v súlade s estetikou formy. "Text Dt 32 je veľmi krásny dokonca aj v preklade a dotýka sa známych tém, ktoré sa nachádzajú v celej hebrejskej Biblii."⁵

Text Dt 32,45-47 patrí k redakčnému záveru Mojžišovej piesne, ktorú spieval v závere svojho života (na rozdiel od piesne v Ex 15, ktorú spieval na začiatku Izraelského exodusu). "...všetky tieto slová" v 45. verši neoznačujú len predchádzajúcu pieseň, ale sú odvolávkou na celú knihu Deuteronomium, ktorá sa v hebrejčine volá *devarím* "slová". V samotnej piesni nie sú žiadne príkazy, preto sa toto nariadenie vzťahuje na celú knihu.

Týmto slovmi Mojžiš je doslova "spôsobujúci svedectvo vo vás". Slová majú svedčiť v ich vnútri, majú ich mať priložené k srdcu. Tak ako je človek žijúci tvor, tieto slová majú žiť spolu s ním a v ňom. Tieto slová však spolu s človekom nezomierajú, ale stávajú sa živým dedičstvom pre ďalšie generácie, ktoré ich majú zachovávať a činiť.

v. 47: Doslova "nie vec prázdna" alebo "nie slovo prázdne". Nie len, že tieto slová majú žiť spolu s človekom, ale pre človeka sú tieto slová životom. "Mojžiš znovu opakuje Izraelu, že poslušnosť Hospodinovým prikázaniam bude kľúčom k dlhému životu v zemi, ktorú pre nich Boh pripravil."⁶

(Ján 1,14 SEkP) To Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami a my sme videli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.

Tento text je súčasťou prológu (úvodu) Jánovho evanjelia. Niektorí komentátori Jánov prológ prirovnávajú k predohre opery "ktorá vyvoláva chuť poslucháčov k jedlu a pripravuje ich na prácu, ktorá bude prezentovať a spájať témy, ktoré sú v ňom [prológu] rozvíjané."⁷ Pojem "*logos*", teda "slovo" bolo v gréckej filozofii populárne. Aristoteles hovoril o tom, že *logos* má funkciu odhaľovať, Empedokles zasa otváral magickú silu *logu* a u "Heraklieta sa filozof (ako *profétés*) snaží prehovárať tak, ako hovorí *logos* (bytie)..."⁸ Koncept *Logu* bol známy aj medzi židovskými mysliteľmi, Filón Alexandrijský písal o *Logu* ako o "prostriedku ktorým môže človek poznať Boha"⁹. *Logos* bol v antickom svete preexistentný, Ján práve na toto naráža a pomocou gréckeho pojmu *Logos* predstavuje Ježiša ako Krista a "Božieho Syna

⁴ CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. vol. 6B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 857 s. ISBN 978-0-310-58848-1. str. 543.

⁵ CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. str. 543.

⁶ MACARTHUR, John. Starý zákon: *Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. 1153 s. ISBN 978-80-87587-17-1. str. 277.

⁷ BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7. str. 205.

⁸ OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filozofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada, 2011. 333 s. ISBN 978-80-247-3613-6. str. 123.

⁹ BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. str. 206.

v zmysle vyznanom Tomášom ('môj Pán a môj Boh')."¹⁰ Ján takýmto úvodom musel zaujať ako židov, tak aj pohanov. V štrnástom verši je niečo pre antický svet nevídané, *Logos* sa stalo *sarx* tj. telo (doslova mäso). Sloveso *ginomai* od ktorého je "stalo sa" odvodené, poukazuje na zmenu, teda dotknutá "osoba sa stáva niečím, čím pred tým nebola"¹¹. V súvislosti so *sarx* je tu vyjadrené, že *Logos* sa stal človekom v jeho padlej podobe. Večný Boží Syn sa stal jedným z ľudí, dokonca si urobil medzi nami stan a videli sme jeho slávu. Toto všetko nás odkazuje na príbeh Exodusu, keď sa Božia sláva zjavovala v stane uprostred Božieho ľudu. On je to Slovo o ktorom svedčí Zákon aj Proroci (tj. Biblia).

(Ján 14,6 SEkP) ***Ježiš mu povedal: Ja som cesta, pravda i život. Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa.***

Tieto slová sú súčasťou najdlhšej Ježišovej reči v Jánovom evanjeliu (kapitoly 13-17), jedná sa o rozlúčkovú reč, ktorú Ježiš predniesol v hornej miestnosti počas Veľkej noci. Tento verš stavia na základe, ktorý bol položený v prológu evanjelia. Objavujú sa tu známe témy.

1. "Cesta" (k Otcovi) - "jednorodný Boží, ktorý je v lone Otca, nám ho zjavil" (1,18b); Iba Kristus ako bezhriešny nový Adam sa mohol stať našou cestou naspäť k Bohu.

2. "Pravda" (o Otcovi) - "jednorodný Syn plný milosti a pravdy" (1,14b); Jeho život bol pravdivý a plný milosrdenstva, jeho charakter je totožný s Otcovým.

3. "Život" (večný u Otca) - "v ňom bol život a život bol svetlom ľudí" (1,4); Ježiš je tu popísaný ako Stvoriteľ, ale zároveň aj Spasiteľ.

4. "Nik neprichádza k Otcovi, len skrze mňa" - "Boha nikto nikdy nevidel. Jednorodný Boží, ktorý je v lone Otca, nám ho zjavil." (1,18). Neexistuje žiadny iný spôsob ako získať miestenku v Božom kráľovstve, len skrze Ježiša Krista.

Pondelok: Kto a kedy napísal Písmo?

(Ex 2,10 SEkP) ***Keď chlapec odrástol, priviedla ho k faraónovej dcére. Tá si ho osvojila, dala mu meno Mojžiš a dodala: Ved' som ho vytiahla z vody.***

Biblisti sa pri tomto verši pozastavujú nad tým, že by egyptská princezná dala chlapcovi hebrejské meno. *Móše* je odvodené z hebr. *maša* - vytiahnuť. "V 14./13. stor. pred Kr. sa *ms* = dieťa vyslovovalo približne *masě* a neexistuje žiadny filologický ani iný dôvod, prečo by egyptská adoptívna matka nepripodobnila semitské *maši* alebo *Móše* k obecnému menu *Móše*, *Masě* svojho vlastného jazyka. Mojžišovo meno sa tak mohlo ľahko asimilovať z hebr. do eg. - ved' sa všetko odohrávalo v Egypte."¹² Z tohto akoby vyplýva, že Mojžišovi dala pôvodne meno jeho vlastná matka (meno hebrejského pôvodu), a faraónova dcéra toto meno potvrdila, pričom nebol problém toto meno poegypštit'. To len ukazuje na Mojžišovu

¹⁰ tamtiež, str. 205.

¹¹ tamtiež, str. 216.

¹² KITCHEN, K. A. "Mojžiš" in: DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Návrat Domů, 2009. 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4. str. 632.

dvojitú výchovu. Mojžiš "prvé tri mesiace"¹³ svojho života strávil tak, že sa ho rodičia snažili ukryť pred faraónovými služobníkmi, ktorí mali nariadené zabíjať novonarodených hebrejských chlapcov. Ako dlho následne Mojžiš vyrastal u svojej vlastnej matky nevieme, no vzhľadom na to, že ho dojčila, tak sa dá očakávať minimálne tri roky. "Staroegyptský text Poučenia Aniho (11. - 8. stor. pr. Kr.) obsahuje pasáž, ktorá hovorí o dĺžke dojčenia tri roky."¹⁴ Za tento čas mohol získať základy hebrejskej výchovy, avšak jeho ďalší život na egyptskom dvore mu priniesol ďalšie potrebné vzdelanie. "Formálne vzdelanie na dvore v danej dobe znamenalo, že Mojžiš sa naučil čítať, písať, počítať a možno jeden alebo viacej jazykov používaných v Kanaáne. Tiež sa zrejme zúčastňoval rôznych športov, napr. lukostreľby a jazdy na koni, čo boli dve najobľúbenejšie činnosti na dvore osemnástej dynastie."¹⁵

(Am 7,14 SEkP) ***Nato odpovedal Amos Amacjovi: Ja nie som prorok ani prorocký učeník, ale pastier a pestovateľ fig.***

Ámos sám seba predstavuje ako pastiera a pestovateľa. Zdajú sa to byť veľmi obyčajné povolania, avšak pri Ámosovi môžeme vidieť určitú podobnosť s Dávidom. Nie len tá skutočnosť, že bol pastierom, ale aj jeho odvaha. "Zmienka o zápasení s levom o korisť môže byť autobiografická a môže vyjadrovať akúsi duchovnú spriaznenosť s kráľom Dávidom, tiež pastierom (Am 3,12; 1Sam 17,34-35)... Fakt, že zrejme zažil aj stretnutie s medveďom a uštipnutie hadom (5,19), ho mohol kvalifikovať ako veľmi odvážneho a statočného človeka."¹⁶ Ámos to však ako prorok nemal jednoduché. Jeho "neľahká pozícia je zdôraznená ešte (v prorockých textoch neobvyklou) absenciou otcovho mena. Z nej vyplýva, že za Ámosom nestojí rodinná tradícia, ani významný skutok jeho predka, ani prorocká kvalifikácia, pôvod či príslušnosť k vhodnej spoločenskej triede (spoločenské oprávnenie)."¹⁷

(Dan 6,4.5 SEkP) ***4 Daniel časom vynikol nad vysokými úradníkmi aj satrapami, pretože mal výnimočného ducha a kráľ rozmyšľal ustanoviť ho nad celým kráľovstvom. 5 Vysokí úradníci a satrapovia sa usilovali nájsť proti Danielovi dôvod na obžalobu v záležitosti kráľovstva. Nemohli však nájsť nijaký dôvod na obžalobu v záležitosti kráľovstva. Nemohli však nájsť nijaký dôvod ani zlý počin, pretože Daniel bol dôveryhodný a nedopúšťal sa nijakej nedbanlivosti ani zlého konania.***

U Daniela máme podobnú situáciu, akú sme popísali u Mojžiša. Tiež tu môžeme vidieť dvojitú výchovu, aj keď Danielovi sa dostalo viac židovskej výchovy než Mojžišovi. Daniel

¹³ DURHAM, J. I. Word Biblical Commentary: *Exodus*. vol. 3. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 765 s. ISBN 978-0-310-58853-5. str. 71.

¹⁴ DUBOVSKÝ, Peter. Komentár k starému zákonu: *Genezis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5. str. 456.

¹⁵ MACARTHUR, John. Starý zákon: *Komentár verš po verši*. str. 119-120.

¹⁶ BENEŠ, Jiří. Dvanáctka: *Úvod do studia malých proroků*. Praha: Teologický seminář Církve adventistů s. d. 2006. 311 s. ISBN 80-903827-0-3. str. 83.

¹⁷ BENEŠ, Jiří. Dvanáctka: *Úvod do studia malých proroků*. str. 83.

zažil reformného kráľa Joziáša, takže do Babylona sa Daniel dostal v čase dospievania.¹⁸ Na Babylonskom dvore dostal kráľovskú výchovu a pracoval ako jeden z kráľovských vysokých úradníkov a to až do obdobia Perzskej ríše. U Dan 6,3 máme termín "traja vysokí úradníci", "perzský termín sarkin je možné preložiť ako "vezíri" (teda ministri alebo vysoko postavení politici) či "župani"... Postavenie hlavného správcu je veľmi podobné alebo úplne rovnaké, aké Daniel zastával v dobe Nabukadnesara. To znamená, že v tomto postavení bol veľmi blízko u samotného panovníka."¹⁹

(Flp 3,5.6 SEkP) ⁵na ôsmy deň som bol obrezaný, som z Izraelovho rodu, z Benjamínovho kmeňa, Hebrej z Hebrejov, pokiaľ ide o vzťah k zákonu, farizej, ⁶horlivý prenasledovateľ cirkvi a bol som bez úhony, čo sa týka spravodlivosti podľa zákona.

Apoštol Pavel tu zdôrazňuje svoju národnú identitu. Na základe svojho kontaktu a ústretovosti voči pohanom, mohol byť obviňovaný, že je málo židom. To, že bol Pavol obrezaný na ôsmy deň má ukázať, že je skutočne pravý Žid od narodenia. "Na rozdiel od pohanských prozelytov voči judaizmu, ktorí boli obrezaní až ako dospelí... V neskoršom živote nebol konvertovaný na judaizmus."²⁰ Benjamínov kmeň je jeden z kráľovských kmeňov, pochádzal z neho prvý izraelský kráľ Saul. Farizeji bola židovská náboženská skupina, ktorá veľmi dôsledne pristupovala k Tóre (zákonu). "Neuspokojili sa len s dodržiavaním Mojžišovho zákona, ale zaviazali sa tiež dodržiavať každú z nespočetných požiadaviek obsiahnutých v ústnom zákone."²¹ Dokonca Pavol išiel svojou horlivosťou až za hranice farizejskej horlivosti a to tým, že sa stal bojovníkom za čistotu náboženstva, prenasledoval cirkev. No aj u Pavla máme vplyvy mimožidovské, pretože pochádzal z diaspory z Tarzu. Marie RYŠKOVÁ o Pavlovi píše nasledovné:

Stegemannové zaraďujú Pavla na základe interpretácie údajov z jeho vlastných listov (ktoré skutočne nezodpovedajú obrazu Pavla v Skutkoch) do kategórie remeselníkov, nájomných robotníkov, žijúcich na hranici existenčného minima. To platí nepochybne pre dobu jeho misijnej činnosti, kedy sa často pohyboval na hranici prežitia, teda pod existenčným minimom. Podobne zaraďuje Pavla i Saldarini, avšak s tým, že mal kontakty aj na vyššie spoločenské vrstvy (obzvlášť židovské) a že vďaka svojmu dobrému židovskému vzdelaniu stál zrejme na rozhraní nižšej a vyššej triedy. Jeho nízky spoločenský status v priebehu misijnej činnosti mohol byť zvolený zámerne, aby tak získal prístup práve k tým spoločenským skupinám, z ktorých pochádzalo najviac nových kresťanov a ktoré tvorili väčšinu kresťanských obcí.²²

Len na týchto zopár príkladoch môžeme vidieť veľkú rôznorodosť pisateľov Biblie. Neboli to vždy dokonalí ľudia z dokonalého prostredia s dokonalým životom.

¹⁸ Vid' kapitolu "Danielův život a působení" in: STEFANOVIČ, Zdravko. Daniel: *Moudrost moudrým*. Praha: Advent-Orion, 2019. 367 s. ISBN 978-80-7172-640-1. str. 10-12.

¹⁹ STEFANOVIČ, Zdravko. Daniel: *Moudrost moudrým*. str. 163-164.

²⁰ HAWTHORN, G. F. MARTIN, R. P. Word Biblical Commentary: *Philippians*. vol. 43. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub editions). 547 s. ISBN 978-0-310-58832-0. str. 338.

²¹ HAWTHORN, G. F. MARTIN, R. P. Word Biblical Commentary: *Philippians*. str. 339.

²² RYŠKOVÁ, Marie. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Karolinum, 2014. 500 s. ISBN 978-80-246-2333-7. str. 85.

Utorok: Biblia ako prorocká kniha

(Am 3,7 SEkP) *Veru neurobí Pán, Hospodin, nič bez toho, aby nezjavil svoj zámer svojim služobníkom prorokom.*

Tento verš treba čítať v kontexte, do ktorého je umiestnený. Tento text "sa zameriava na legitímnu prorockú autoritu, nie na prorockú autonómiu. To, čo hovoria proroci, pochádza od Hospodina... Nie je to tak, že Hospodin nemôže konať bez pomoci prorokov, alebo že je povinný zdieľať s nimi svoje zámery... Hospodin vysvetľuje svoje vlastné činy a používa prorokov ako svojich hovorcov. Sotva na nich však závisí."²³ Tento verš znie doslova: "Lebo nerobí Pán Hospodin slovo (vec/udalosť), ak neodkryl svoje dôverné záležitosti k služobníkom svojim - prorokom." Podľa tohto prekladu ešte viac vychádza do popredia funkcia prorokov ako sprostredkovateľov Božieho slova (nie, že by Boh nemohol konať nezávisle na prorokoch). Avšak každé Božie slovo sa smerom k človeku deje prostredníctvom prorokov. Biblia je preto knihou, ktorú písali takýto Boží služobníci proroci a je o to dôležitejšie ju študovať, pretože nám Boh skrz ňu otvára "svoje dôverné záležitosti / rozhovory".

Streda: Biblia ako kniha o nádeji

(1Kor 15,3-5 SEkP) ³*Lebo predovšetkým som vám odovzdal, čo som aj sám prijal, že podľa Písem Kristus zomrel za naše hriechy, ⁴že bol pochovaný a tretieho dňa vzkriesený podľa Písem ⁵a že sa zjavil Kéfasovi a potom Dvanástim.*

Pavol argumentuje Písmom (*kata tas grafas* - podľa Písem). V Novom zákone sa pojem grafé vzťahuje "výlučne na Písmo"²⁴. Musíme mať však na pamäti, že pre Pavla bolo Písmom tá časť Biblie, ktorú dnes nazývame Starý zákon. Najdôležitejšia časť kresťanskej zvesti - obeť a vzkriesenie Ježiša Krista - je plne obsiahnutá už v Starom zákone. Je tam predpovedaná a očakávaná. V Novom zákone je dosvedčená očitými svedkami. "Pavlovým súčasným záujmom je demonštrovať reťaz svedectva, ktoré vyvrcholilo vlastnou skúsenosťou vzkrieseného Pána... Pavol sa obzvlášť zaujíma o apoštolských svedkov, pretože jeho hlavným dôrazom je uniformita apoštolského ohlasovania zmŕtvychvstania ako súčasť evanjelia."²⁵ Pavol začína Petrom, pokračuje Dvanástimi, spomína ďalších viac ako 500 svedkov, ktorým sa Ježiš zjavil naraz, potom spomína Jakuba (zrejme Ježišovho brata), apoštolov a až nakoniec seba (viď vv. 6-8).

Evanjelium je dobrá správa o Kristovej zástupnej smrti a vzkriesení. Biblia, ktorú máme dnes (SZ + NZ) dosvedčuje pravosť tejto radostnej správy o spasení človeka.

²³ STUART, Douglas. Word Biblical Commentary: *Hosea - Jonah*. vol. 31. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 974 s. ISBN 978-0-310-58587-9. str. 561.

²⁴ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 307.

²⁵ TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. vol. 28. Nashville: B&H publishing group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8. str. 564.

(Rim 8,11 SEkP) *Ak teda vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, tak ten, ktorý vzkriesil Krista z mŕtvych, oživí aj vaše smrteľné telá svojím Duchom, ktorý prebýva vo vás.*

Kristus je tu Pavlom daný ako záruka vzkriesenia spolu s Duchom svätým, ktorý prebýva vo veriacich. Nasledovníci Ježiša Krista dostávajú hneď na začiatku ten najcennejší Boží dar, dar Ducha svätého. "Duch svätý je začiatkom procesu a zárukou jeho dokončenia"²⁶, ktorým je vzkriesenie tela. "Spasenie nebude dokončené únikom z tela, ale vykúpením tela."²⁷ Toto je úžasná správa, pretože ukazuje na plnohodnotný večný život nie len v duchovnom rozmere, ale aj vo fyzickom. "Vzkriesenie možno v pravom zmysle slova považovať za vyvrcholenie telesného života v Duchu tu a teraz."²⁸

Štvrtok: Premieňajúca moc slova

(2Krl' 22,8-13 SEkP) ⁸*Pritom veľkňaz Chilkija pisárovi Šafánovi podotkol: V Hospodinovom dome som našiel knihu zákona. Chilkija podal tú knihu Šafánovi, ktorý ju prečítal. ⁹Ked' prišiel pisár Šafán ku kráľovi, podal mu hlásenie: Tvoji služobníci zosypali peniaze nazbierané v chráme a odovzdali ich staviteľom v Hospodinovom dome. ¹⁰Potom pisár Šafán oznámil kráľovi: Kňaz Chilkija mi dal akúsi knihu. A čítal z nej pred kráľom. ¹¹Ked' kráľ počul slová knihy zákona, roztrhol si šaty. ¹²Nato prikázal Chilkijovi, Šafánovmu synovi Achbórovi, pisárovi Šafánovi a kráľovskému služobníkovi Asajovi: ¹³Chod'te sa dopytovať Hospodina ohľadom mňa, ohľadom ľudu a celého Júdu na slová tejto objavenej knihy. Ved' veľký je Hospodinov hnev, ktorý vzplanul proti nám preto, že naši predkovia neposlúchali slová tejto knihy a vôbec sa neriadili tým, čo je tam o nás napísané.*

Tento text zachytáva začiatok najväčšej náboženskej reformy v dejinách Judska. Je viditeľné, že za všetkým stojí "knihá zákona" (v. 11). Najpravdepodobnejšie sa jedná o tzv. "Deuteronomistický kódex", to je časť 5. knihy Mojžišovej (kapitoly 12-26). "Vplyv Deuteronomistického kódexu je registrovaný v reformných opatreniach kráľa Joziáša (2Krl' 23). Tie vykazujú nápadnú spojitosť s požiadavkami Deuteronomistického kódexu, ktorý by na základe určitých analógií bolo možné považovať buď priamo za zvitok zákona nájdený za kráľa Joziáša (2Krl' 22,8-9), alebo za neskoršie rozpracovanie tohto zvitku."²⁹

Joziáš nastúpil na trón ako mladý chlapec (osem ročný), jeho otec aj starý otec boli vazalmi Asýrskej ríše, ktorá však už v Joziášovej dobe strácala na sile, pomaly ju mala nahradiť Novobabylská ríša kráľa Nebopolasara. To ešte viac uľahčilo Joziášovu náboženskú reformu, obzvlášť odstraňovanie asýrskych astrálnych božstiev z Judska.³⁰ No ani

²⁶ DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0. str. 602.

²⁷ DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. str. 618.

²⁸ tamtiež, str. 618.

²⁹ BENEŠ, Jiří. Smětnice a řády: *Zákoník v Páté knize Mojžišově*. Praha: Advent-Orion, 2012. 226 s. ISBN 978-80-7172-874-0. str.12.

³⁰ Vid': HOBBS, T. R. Word Biblical Commentary: *2 Kings*. vol. 13. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 669 s. ISBN 978-0-310-58872-6. str. 517-518.

tieto historické skutočnosti neuberajú silu "knihy zákona", ktorá bola pred kráľom čítaná. Kráľ je nám v tomto príbehu vzorom, čo sa týka jeho otvorenosti voči pôsobeniu Božieho slova. K objaveniu zvitku viedla Joziášova snaha opraviť zanedbaný Hospodinov chrám. Zvitok ukazuje, že reforma nemôže skončiť len opravou chrámu. Kráľova reakcia na prečítanie zvitku je prejavom hrôzy nad konaním seba a svojho národa, ktoré je v rozpore s tým, čo zvitok obsahuje. "Kniha zákona" teda na začiatku odhaľuje kráľovi hriechy národa, kráľa vedie k Hospodinovi, kráľ potrebuje vedieť Hospodinovu vôľu ohľadom neho samého, jeho ľudu a celého Júdu. Čítanie knihy teda spôsobuje návrat kráľa a teda aj ľudu naspäť k Hospodinovi.

Použité zdroje a literatúra

ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3.

BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7.

BENEŠ, Jiří. Dvanáctka: *Úvod do studia malých proroků*. Praha: Teologický seminář Církve adventistů s. d. 2006. 311 s. ISBN 80-903827-0-3.

BENEŠ, Jiří. Smětnice a řády: *Zákoník v Páté knize Mojžíšově*. Praha: Advent-Orion, 2012. 226 s. ISBN 978-80-7172-874-0.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. vol. 6B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 857 s. ISBN 978-0-310-58848-1.

DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4.

DUBOVSKÝ, Peter. Komentár k starému zákonu: *Genezis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5.

DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0.

DURHAM, J. I. Word Biblical Commentary: *Exodus*. vol. 3. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 765 s. ISBN 978-0-310-58853-5.

HAWTHORN, G. F. MARTIN, R. P. Word Biblical Commentary: *Philippians*. vol. 43. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub editions). 547 s. ISBN 978-0-310-58832-0.

HOBBS, T. R. Word Biblical Commentary: *2 Kings*. vol. 13. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 669 s. ISBN 978-0-310-58872-6.

- MACARTHUR, John. Starý zákon: *Komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. 1153 s. ISBN 978-80-87587-17-1.
- NESTLE-ALAND. Řecko Český Nový zákon: *Slovník novozákonní řečtiny*. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.
- OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filozofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada, 2011. 333 s. ISBN 978-80-247-3613-6.
- PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.
- PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. 4. vyd. Praha: KALICH, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.
- RYŠKOVÁ, Marie. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Karolinum, 2014. 500 s. ISBN 978-80-246-2333-7.
- STEFANOVIČ, Zdravko. Daniel: *Moudrost moudrým*. Praha: Advent-Orion, 2019. 367 s. ISBN 978-80-7172-640-1.
- STUART, Douglas. Word Biblical Commentary: *Hosea - Jonah*. vol. 31. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 974 s. ISBN 978-0-310-58587-9.
- TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. vol. 28. Nashville: B&H publishing group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8.